

cem intelligentiam; sicut juxta nos habet certitudinem metaphysicam de hac veritate per scientiam mediam; ergo.

R. N. M. Deus per scientiam simplicis intelligentiæ comprehendendo hanc gratiam et voluntatis indolem videt duntaxat gratiæ auxilium habere necessitatem *moralement* ad consensum, non autem in illis videt consensum infallibiliter futurum; quia hic est simpliciter contingens, cujusmodi res tantum per scientiam mediam cognoscuntur, ut dictum in Tr. de Deo.

Inst. 1. Hæc veritas conditionata est *metaphysice* certa, et cognoscitur per simplicem intelligentiam: *si existeret morali necessitate consensus, daretur consensus*; ergo etiam metaphysice certa est, et per simplicem intelligentiam cognoscitur hæc veritas: *si existeret auxilium gratiæ moraliter necessario inferentis consensus, daretur consensus*; quia metaphysice certum est, quod moraliter necessario existat consensus, si existit auxilium moraliter necessario inferens consensus.

R. 1°. D. A. Hæc veritas est metaphysice certa et per simplicem intelligentiam cognoscitur, si æquivalet huic: *si existeret consensus procedens ex morali necessitate, existeret consensus C. si æquivalet alteri: si existeret moralis necessitas ad consensum, existeret consensus N.* Quia simpliciter et absolute fallere potest, quod tantum sub conditione moraliter necessaria infertur.

R. 2°. T. A. N. Cons. et prob. Ex eo enim, quod metaphysice certum sit, si existat aliquod auxilium, moraliter existere consensum, consensus non existit certo metaphysice, sed tantum moraliter; adeoque nec scientiam Dei metaphysice certam fundare *objective* potest.

Inst. 2. Gratia ejusmodi non necessitaret voluntatem ad consensum necessitate *physica*, sed tantum *moralis*, ut supponitur; ergo simpliciter manet libertas.

R. 1°. N. A. Quamvis adversarii asserant *in thesi* moralem duntaxat necessitatem, tamen in ejus defensione admittere vel volunt, vel coguntur majorem; tum quia talem gratiæ cum consensu connexionem statuunt, ut pro *omni casu possibili* implicet, consensum non sequi: tum quia summam divinæ scientiæ certitudinem salvare laborant: unde quantum volunt salvare humanam libertatem, tantum destruunt infallibilitatem divinam.

R. 2°. D. Cons. Manet libertas mere *physica* T. moralis N.

Inst. 3. Quamvis homo lapsus sine gratia nequeat moraliter vincere *tentationes graves*, tamen is cedendo tentationi peccaret, quia saltem habet potentiam *physicam* illi resistendi; ergo similiter homo cum illa gratia meritorie adhuc ageret, et sic retineret suam libertatem.

R. T. A. N. Cons. *Disparitas* est; peccator in statu naturæ lapsæ non est sine *gratia sufficiente* vel proxime, vel remote tali, unde habet potentiam saltem secundum quid moralem resistendi tentationibus gravibus; adeoque non dicitur peccare *libere*, quia solam habet potentiam *physicam* resistendi: e contra cum ista gratia nequidem secundum quid staret moralis potentia dissentendi, adeoque nec libertas aut meritum salvaretur; præsertim cum nec *physica* potentia sit vera, quæ pro nullo casu possibili exeritur ob proprium, vel alienum impedimentum.

Inst. 4. Gratia, qua conversus est PAULUS, fuit talis, quæ voluntatem ita movit, ut *moraliter* implicaret consensum non sequi, ut patet Act. 9. ex

verbis Christi: *Durum est tibi contra stimulum calcitrare*, et ex encomio AUG.: *Magna et efficacissima gratia*; item talis apparet in pluribus justis, ac virtutum habitu valde intenso acquisito imbutis, qui sæpe ad actus faciliores ita excitantur, ut habere necessitatem moralem videantur; ergo.

R. Nec ex textu SCRIPTURÆ, nec ex verbis AUG. colligitur vis tanta illius gratiæ, ut moraliter necessitarit, sed ea tantum, cui resistere fuerit difficile; unde negari potest *Antec.* Sed eo etiam permissio negatur tamen *Cons.*, quia consecutio non valet a particularibus quibusdam ad universale; nec ex hoc, quod gratia efficax interdum moraliter minus stricte necessitet, inferri potest, hanc esse gratiæ efficacis essentiam.

ARTICULUS II.

AN EFFICACIA GRATIÆ STET IN ENTITATE AUXILII DIVINI COMPARATIVE SUMPTI?

367. Nota. Quætionem hanc asserunt non tantum *Jansenius* cum suis sequacibus, sed et Catholicorum non pauci, qui, quoniam profitentur, famosas quinque propositiones sincere a se anathematizari, eos INNOC. XII. in Brevi an. 1694. ad Belgas dato prohibet, invidioso *Jansenistarum* nomine traduci et nuncupari. Quomodo *Jansenius* efficaciam gratiæ non ex sola entitate illius, prout hæc est in se, sed prout concurrat cum minore concupiscentia opposita, repetat; expositum est tum num. 216., tum 326.

Ex hujus systemate *reliqui* præsentis quætionis *assertores*, supposita delectationis indeliberatæ ac prævenientis in carnalem seu terrenam, et in spiritualem seu celestem divisione et gradualitate, assumunt 1°. delectationem unam alteri superiore gradu, seu viribus fortiolem et intensiorem, ipso etiam effectu eandem vincere: 2°. alterutram esse principium et causam omnium actuum humanorum: 3°. aliquo modo necessarium esse, ut secundum id, quod nos amplius delectat, seu secundum delectationem victricem, agamus.

Ex his statuunt 1°. gratiam esse inspirationem sanctæ delectationis: 2°. hanc delectationem habere suos gradus; eamque, quæ victrix est, seu superat contrariam cupiditatem, esse efficacem; quæ vero vincitur ac minor est, esse inefficacem: 3°. ab eadem delectatione victrice ita moveri et determinari voluntatem, ut necessario sequatur consensus effectus.

368. Dico I. Efficacia gratiæ non stat in delectatione relative superiore, seu victrice *ad sensum Jansenii*.

Prob. I. Delectatio relative victrix *ad sensum Jansenii* est fundamentum et basis universi ejus systematis, ex eaque propositiones quinque famosæ deducuntur, ut num. 216. est ostensum: sed et illud systema inimicum est libertati, ac propositiones illæ sunt sæpius damnatæ; ergo nec ejus basis et fundamentum, nec harum radix et origo sana esse potest ac tolerabilis.

Prob. II. Gratia efficacia non stat in motione voluntatem *necessitante*: sed delectatio victrix in sensu Jansenii est motio voluntatem necessitans; tum quia ex illius principiis voluntas humana per Adæ peccatum amisit vim flectendi sese pro nutu suo ad aliquid, et hujus facultatis loco successit

delectatio, vel ita impellens ad bonum, si cœlestis sit et superior; vel ad malum, si terrena sit et superior, ut voluntas necessario hunc impulsum sequatur: tum quia ex ejus prop. quarta, gratiæ non potest humana voluntas resistere; ergo.

Prob. III. Discrimina, quæ *Jansenius* L. 8. de gr. Chr. c. 21. inter suam de gratia et libero arbitrio doctrinam et illam *Calvini* a TRIB. damnatam ponit, sunt inania et quoad rem nulla; ergo illius de gratia systema non minus, ac Calvinianum, est damnatum. *Ant.* patet: Nam 1°. dum *Calvinus* negat esse in homine boni malique electionem, negat quidem electionem proprie dictam, quæ stet in determinatione voluntatis habentis potestatem se determinandi ad oppositum, quod ipsum inficiatur *Jansenius*: non autem negat improprie dictam, quæ consistat in actione voluntatis *spontanea* cum advertentia rationis, a *Jansenio* assertam.

2°. Dum *Calvinus* docet, gratiam ita movere hominem, ut ei non sit liberum resistere, negat tantum hominem motioni gratiæ posse resistere in *sensu composito*, seu posse conjungere dissensum cum motione gratiæ, quod ipsum *Jansenius* L. 8. de gr. Chr. c. 3. negat: non vero negat, hominem resistere posse in sensu diviso, seu sub motione gratiæ manere in homine potentiam peccandi, positam præcise in eo, quod voluntas adhuc sit flexibilis ad malum, et cum ea remaneat concupiscentia; per quod eodem Libr. c. 20. se distinguere conatur *Jansenius*.

3°. Dum *Jansenius* scribit, *Calvinum* nolle, quod hominis voluntas gratiæ moventi pedissequa consentiat, falsum imponit; cum hic loco designato sic loquatur: *Quatenus voluntas a gratia prævenitur, in eo, ut pedissequam appelles, tibi permitto: sed quia reformata opus est Domini, hoc perperam homini tribuitur, quod prævenienti gratiæ pedissequa voluntate obsequatur.* Itaque *Calvinus* duntaxat negat, liberum esse homini obsequi, vel non obsequi pro arbitrio, atque hinc non tribuendum esse homini, quod obsequatur; quam ipsam doctrinam *Jans.* L. de gr. primi hom. et ang. c. 15. profitetur.

4°. Dum *Calvinus* contendit, virtutem et vitium, bene agere et male, non esse in nostra potestate, idem negat et asserit, quod *Jansenius*; quia negat esse in nostra potestate, quæ sit ad neutram partem determinata et libera a necessitate, non vero negat esse in nostra potestate, quæ, quamvis sit alligata uni parti, tamen adhuc *sponte* agit, et *non coacta*.

5°. Dum *Calvinus* tollit ab homine liberum arbitrium, illud non in alio sensu negat, quam quo etiam negatur a *Jansenio*, nempe sumptum pro facultate agendi et non agendi expedita et immuni ab omni necessitate antecedente simplici etiam voluntaria: et e contra etiam admittit in sensu *Jansenii*, nempe sumptum pro sola libertate a *coactione* seu facultate agendi sponte et non coacte.

Conf. Quamvis *Calvinus* suis de gratia et libero arbitrio erroribus adjunxerit alium, nempe mandata Dei etiam cum quacumque efficaci gratia esse servatu *impossibilia*, atque hinc videatur satis amplum discrimen inter eum ac *Jansenium* hoc dogma repudiantem intercedere; tamen inter utrumque reipsa non est distinctio in dogmate, sed tantum in principiis. Juxta *Calvinum* enim præcepta sunt servatu *impossibilia*, quia homo in quolibet opere etiam salutari peccat: ideo autem peccat, quia cuilibet actioni deliberatæ

conjunctus est motus *concupiscentiæ* indeliberatus, qui in hujus hæretici opinione veri peccati rationem habet.

In *Janseniano* autem systemate etiam semper adest delectatio *concupiscentiæ*, quæ, quamvis sit relative minor, ubi adest delectatio victricis cœlestis, tamen deliberatum aliquem motum voluntatis in malum excitat, sicut ex doctrina *Jansenii* L. 2. de gr. c. 27. minima gratiæ delectatio semper imperfectum aliquem pietatis affectum deliberatum producit, quantumvis ex adverso concupiscentia ardentior pugnet et vincat; ergo in hoc systemate homo in quolibet opere etiam salutari peccat; ergo, quia homo semper peccat, præcepta Dei homini *impossibilia* evadunt.

369. *Dico II.* Efficacia gratiæ neque stat in delectatione relative victricis ad sensum quorundam Catholicorum supra expositum.

Prob. I. Principium hoc, quod voluntas majori semper delectationi obsequatur, Catholicis maxime suspectum videri debet; tum quia *Jansenius* hoc tanquam cardinem et *basin* suæ doctrinæ, et tanquam filum Ariadneum in Augustiniano labyrintho habuit; tum quia hoc salvo cætera omnia salva esse contestati sunt celebriores *Jansenii* sectatores, ut Abbas de *Bourzeis* coll. 3. c. 30. declarat: tum quia ex hoc principio cætera doctrinæ *Jansenianæ* capita naturali prorsus ac necessaria illatione consequuntur: sed huic principio nixa etiam est Catholicorum ista de efficacia gratiæ sententia; ergo.

Prob. II. Gratia certo et infallibiliter efficax ex *graduali virium superiori-tate*, quam Catholicis etiam delectationis relative victricis nomine adstruunt, vere ac proprie est *necessitans*, quia ita determinat voluntatem, ut eam supponat destitutam vere et proprie dicta potentia resistendi. Nam supponit, voluntatem non habere vires ad resistendum nisi inferiores: sed voluntas, quæ non habet nisi vires inferiores ad resistendum, caret vera ac proprie dicta potentia resistendi, ubi vires contrariæ in voluntatem agunt *ut superiores*; cum physice impossibile sit, ut vires superiores, quæ *ut superiores* agunt, vincantur ab inferioribus, cum alias necesse foret inferiores efficaciter operari ultra activitatis suæ gradus; ergo.

Prob. III. Ex systemate *delectationis victricis* etiam a Catholicis adoptato sequitur 1°. non dari gratiam vere sufficientem contradistinctam ab efficaci. Nam *vere sufficiens* est, quæ tribuit voluntati potentiam ad opus bonum expeditam et relativam etiam ad præsentis subjecti circumstantias, ac præterea sufficit, ut homo cum ea ponat opus bonum: sed delectatio sancta *viribus inferior* relate ad concupiscentiam superiorem, non tribuit potentiam expeditam relate ad præsentis subjecti circumstantias; neque sufficit, ut homo cum ea ponat opus bonum; cum ad hoc ponendum necessaria sit delectatio sancta victrix; ergo.

2°. Sequitur, vel nulli, vel omni gratiæ resisti. Imprimis enim in hoc systemate *nulli* gratiæ resistitur; quia etiam delectatio inferior semper sortitur effectum aliquem, nempe pium desiderium etiam deliberatum sed imperfectum, quantum scilicet opposita delectatio hic et nunc permittit: deinde *omni* etiam gratiæ resistitur; quia delectatio cœlestis victrix perfectiorem etiam effectum produceret in subjecto minus resistente, et a delectatione terrena quantumvis inferiore vacuo.

3°. Sequitur, gratiam non esse *ex se* et virtute sua intrinseca efficacem : eadem enim gratiæ delectatio gradualis, quæ est victrix in uno, est in alio inefficax ob majorem concupiscentiam oppositam ; ergo quod victrix in illo sit efficax, non est ex illius natura, sed ex minori oppositæ concupiscentiæ resistentia, et sic *ab extrinseco*.

4°. Sequitur, admittendam esse *scientiam mediam*, qua Deus prius dirigatur, quam gratiam victricem absolute decernat ; nisi enim Deus exploraverit, quot concupiscentiæ gradus homo sit habiturus, dum voluerit conferre gratiam efficacem, erit incertus ac dubius de gratiæ effectu, cum nonnisi gradibus superior delectatio sancta vincat concupiscentiam.

Prob. IV. Cum delectatione sancta relative victrici nequit componi *vera libertas*. Si enim hæc componeretur ; ergo quia præsentem hac delectatione bonum non proponitur sub *omni ratione boni*, et in eo quoque potest apprehendi aliqua ratio mali, adeoque salvatur indifferentia : sed hæc *indifferentia* cum sit *mere objectiva*, non sufficit ad libertatem veram, sed requiritur activa ; cum alias vincit catenis, aut qualitate aliqua necessitante divinitus ad unam partem determinatus, aut destitutus divino concursu retineret *veram libertatem*, modo objectum non proponeretur sub omni ratione boni, et posset sub aliqua ratione mali apprehendi ; ergo.

Prob. V. Cum eadem delectatione victrici nequit stare *vera possibilitas resistendi*. Nam posita delectatione victrici, juxta adversarios æque est *impossibile* illi resistere, ac impossibile est virum gravem et sanæ mentis sibi effodere oculos, aut nudo corpore sub meridiem in frequentes urbis plateas procurrare præcise ad ostendendam suam libertatem vel ad jocandum ; sed hoc impossibile est *impossibilitate* non tantum morali, sed *physica* ; tum quia ostensio libertatis vel captatio joci est vel nullum motivum, vel plane insufficiens ad ejusmodi actiones ab homine sanæ mentis ponendas ; sine omni tamen motivo aut *apparenter* saltem sufficienti agere hominem prudentem, est physice impossibile : tum quia, si quis hæc ob ejusmodi rationem faceret, hoc ipso haberetur mente captus ; adeoque homini sanæ mentis id agere physice repugnat ; ergo. Atqui ubi est *physica impossibilitas*, non potest vera possibilitas asseri ; ergo.

370. *Obj. I. S. Aug.* pluribus in locis testatur, voluntatem sine delectatione non moveri aut agere posse ; e. g. L. 1. ad Simpl. q. 2. n. 21. *Quis animo complectatur aliquid, quod eum non delectat ?* et ib. n. 22. *Voluntas ipsa, nisi aliquid occurrerit, quod delectet atque invitet animum, moveri nullo modo potest.*

R. D. S. Aug. passim testatur, voluntatem, in quantum est facultas mali aversativa, non moveri etc. N. in quantum est facultas boni prosecutiva *subd.* non moveri aut agere posse sine delectatione stricte et proprie sumpta, seu amore rationem jucundi prosequente N. sine delectatione improprie sumpta seu amore qualicumque C. S. Doctor passim utitur voluntate pro facultate *prosecutiva* ; tum quia hæc nobilior habetur, et antonomastice vocatur voluntas : tum quia hujus actus frequentiores ac notiores sunt ; ac præterea opportuniore erant ad ostendendum *Pelagianis*, nihil boni absque gratia inchoari, desiderari et haberi posse.

Inst. 1. Voluntas est facultas *essentialiter appetitiva*, sicut intellectus est

facultas cognoscitiva ; adeo ut quemadmodum nulla potest esse operatio intellectus, nisi cognitio sive affirmet, sive neget : ita nulla sit actio voluntatis, nisi volitio seu appetitus boni sive *amet*, sive *oderit* : sed voluntas nec velle, nec appetere potest bonum, nisi ipsi placeat, eique proponatur ut conveniens ; ergo.

R. N. M. Quamvis enim voluntas possit eatenus dici *essentialiter appetitiva*, quatenus appetitus communis est tam irascibili, quam concupiscibili, motumque duntaxat intentionalem et affectum significat ; et hinc omnis voluntatis actio forte certius dici queat *affectio* quædam circa objectum, quam quælibet intellectus operatio dicatur objecti representatio : male tamen statuitur, omnem voluntatis actionem esse *formaliter prosecutivam boni*, et hinc tum eandem, tum voluntatem *essentialiter* dicere appetitum concupiscibilem seu boni ; quia sicut negatio formaliter non est affirmatio, sic nec aversio et fuga est prosecutio.

Inst. 2. *Finis* juxta omnes est prima causa bonitate sua cæteras excitans, et ejus causalitas seu ratio, qua tendit in effectum, est metaphorica motio voluntatis : sed motio primaria, quam bonitas finis efficit in voluntate, est complacentia vel *delectatio* ; ergo prima omnium voluntatis actio est delectatio. Et quodcumque homo agit, semper agit ex *amore finis ultimi* et beatitudinis saltem universim spectatæ ; ergo omnis actionis humanæ principium est amor boni seu delectatio.

R. D. M. *Finis ultimus* est prima causa bonitate sua movens C. finis intermedius et proximus *subd.* si sit positivus, movet sua bonitate C. si sit privativus N. Quemadmodum plures actus sunt, quibus voluntas *aversatur* objectum, ita et motivum et finis horum actuum dari debet, qui non potest esse bonitas, sed malitia objecti ; adeoque et finis *privativus* debet admitti, qui est malum, quod propter se abhorretur ; sicut communius statuitur finis *positivus*, qui est bonum, quod propter se expetitur. Quia tamen, si ultimam agendi rationem attendamus, aversamur ideo malum, ut beati et felices simus, et ipsa beatitudo non minus mala omnia excludit, quam bona complectitur ; hinc nonnisi finis, qui sit intermedius aut *proximus*, potest esse privativus.

Ex hoc tamen, quod finem *ultimum* admittamus movere sua bonitate, sequitur quidem complacentiam esse principium *remotum* omnium actionum humanarum, non vero proximum : sed, ut supra jam diximus, de proximo tantum, non autem remoto, actionum humanarum principio hic disceptatur ; quia de actionibus *liberis, supernaturalibus et meritoriis* agitur, cujusmodi non sunt actus immediate ad beatitudinem terminati, vel ab ea profecti, utpote necessarii, naturales, et hinc nullius meriti.

Inst. 3. Delectationis gradum esse mensuram et regulam ardoris et impetus quo voluntas fertur in objectum, patet ex Aug. tum L. 2. de pecc. mer. et remiss. c. 17. n. 26. scribente : *Nolunt homines facere, quod justum est, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat ; tanto enim quidque vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius ;* tum L. de spir. et litt. c. 35. n. 63.

R. D. Ass. Gradus delectationis liberæ ac deliberatæ est regula et mensura ardoris et impetus, quo voluntas fertur in objectum, illudque eligit ac prosequitur C. gradus delectationis prævenientis usum rationis et indeliberatæ